

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות הדפסה.
להנצחות
לע"נ וכו' ב.
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

פרשיות אחרי קדושים - ספירת העומר

גדר ברכה שאינה צריכה

"וכסהו בעפר" (י"ז - י"ג).

נפסק בשו"ע (י"ד סימן כ"ח סעיף י"א) 'כיסהו הרוח פטור מלכסות, ואם חזר ונתגלה חייב לכסות, ואם הוא עצמו כיסהו ונתגלה אינו חייב לכסותו פעם אחרת', והוא מתני' וגמ' בחולין (דף פ"ז ע"א).

יש לחקור בדין שאם כיסהו הרוח וחזר ונתגלה שחייב לכסות, האם מותר לו בעצמו לגלות את הדם כדי שיוכל לברך על מצות הכיסוי, או מאחר שכעת הדם מכוסה אם יגלהו הוא גורם ברכה שאינה צריכה, ועל כן שלא יגלה בעצמו את הדם.

והנה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט תשו' ק"ח) נשאל באחד שלאחר שהפריש תרומות ומעשרות נזכר שלא בירך על ההפרשה, וכעת הוא רוצה לישאל על מה שהפריש ותרם וכך יוכל לחזור ולתרום בברכה.

והשיב שם שדבר זה נשאל לב' זקני הדור מרנן הגראמ"מ שך והסטייפלר זצ"ל, והגראמ"מ שך ענה דפשיטא שיכול להישאל על מה שהפריש ויחזור ויתרום בברכה ואין כאן בית מיחוש, ומאיך הסטייפלר ענה שאין נכון לעשות כן, מפני שגורם בכך ברכה שאינה צריכה, וע"ש מה שהאריך בזה. ולכאורה יש לומר דהוא הדין נמי לגבי בכיסהו הרוח אם יכול לחזור ולגלות כדי שיוכל לברך על הכיסוי, אלא דיש לחלק בזה, דלגבי הפרשת תרומות ומעשרות הרי הוא כבר עשה את המצוה של ההפרשה, אלא שעל ידי השאלה הוא עוקר למפרע את מה שהפריש, וא"כ שם י"ל דחשיב ע"י שאלתו שגורם ברכה שאינה צריכה דס"ס הוא כבר הפריש ועשה את מצוותו, וכסברת הסטייפלר זצ"ל, אך לגבי כיסוי הדם הרי לא עשה כל מעשה לכסות, אלא שכיון שהרוח כיסהו מיקרי שעדיין לא נתחייב בכיסוי, ובכה"ג כ"ע מודו שיכול לגלות כדי שיתחייב בברכה.

והראוני שנחלקו בזה הפרי חדש והבית מאיר על השר"ע ב"ד שם, שהפ"ח (ס"ק י"ז) כתב שאם ירצה יכול לחזור ולגלות כדי שייברך על הכיסוי, והבית מאיר אסר כן משום ברכה שאינה צריכה ע"ש.

.....

לבדוק מקומות העבודה ולאיהז בתים הילדים מסתובבים

"קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" (י"ט - ב').

איתא במדרש, 'יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם', ולכאורה הוא מדרש פליאה, מאי ס"ד דיהיה כל אחד מחוייב להתקדש כה' יתברך.

ושמעתי בשם הרה"ק רבי יואל מסאטמר זצ"ל שביאר כוונת המדרש, דכמו שמצינו אצל הקב"ה שמלא כל הארץ כבודו, ואף שהוא קדוש לית אתר דפנוי מיניה, ואפילו במקומות שפלים שאינן טהורים אף שם נמצא הקב"ה, וס"ד דאף אצל ישראל כן שיהיה מותר להם להיות במקומות אשר אינן ראויים ויישארו בקדושתם, ועל זה כתוב בפסוק 'כי קדוש אני', דהיינו שרק אצל הקב"ה שייך קדושה בכל המקומות וגם במקומות הטמאים, אבל לא

כן אצל בני ישראל, שעליהם להקפיד מאוד לא ללכת למקומות לא טהורים, כי הם עלולים להיות מושפעים מהטומאה ח"ו.

ויש לשים לב בפרט אצל הילדים לאיהז בתים של חברים הם הולכים לשחק ועם מי הם מתחברים, וכן לגבי מקומות העבודה של הנשים, שמגיע לפני הרבנים שליט"א סיפורים רבים כה כואבים על אברכים תלמידי חכמים, שהלכו נשותיהם לעבוד במקום שאינו ראוי, ולאט לאט הדבר השפיעה על כל היידישקייט של האישה והבית השם ישמור, וצריך לברר על כל מקום עבודה את כל הדברים הנצרכים שיהיה למקום ראוי וכשר לבת ישראל לעבוד שם, שלא יהיה שם אנשים שאינן שומרים תורה ומצוות, ושיהיה אווירה במקום של הערכה לגדולי ישראל ולבני תורה, ושלא יהיו מכשולות של מכשירים לא כשרים, וכן עוד פרטים רבים בכל מקום לפי העניין, ובזה יזכו לפרנסה כשרה בהרווחה גדולה, ויהיה ביתם בית יהודי כשר הראוי לגדל בנים תלמידי חכמים עובדי ה' באמת ובתמים, אמן.

.....

גניבת דעת

"לא תגנבו" (י"ט - י"א).

מובא בתוספתא בבבא קמא (ז' ז'), 'שבעה גנבין הן, הראשון שבכולם גונב דעת הבריות...', ומבואר שאף גונב דעת הבריות הוא נחשב לגנב. יש מעשה נורא על המשגיח דישיבת פוניבז' מרן רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שבעת פטירתו של ראש ישיבת סלבודקה מרן רבי יצחק אייזיק שר זצ"ל, סירב המשגיח להספידו, ואמר לתלמידיו שהסיבה שהוא נמנע מלהספידו, כיון שלפני כמה ימים נפטר אחד מנכדיו של המשגיח רח"ל, והוא חושש שמא בתוך ההספד והבכי על רבי אייזיק זצ"ל התערב הצער על פטירת נכדו, והעולם יסברו שבכיתו על רבי אייזיק ולא ידעו שמעורב בזה גם בכיה על הנכד שנפטר, ודבר זה הוא גניבת דעת, ולכן אינו יכול להספידו. ובעיקר איסור גניבת דעת, יל"ע בגנב דעת חבירו, אם מחוייב לתקן הדבר ולומר לחבירו שגנב דעתו, או שרק בגניבת ממון שייך השבה, ועי'.

.....

'ואהבת לרעך כמוך'

"ולפני עור לא תתן מכשל" (י"ט - ד').

בכל התורה כולה כתוב 'מכשול' בכתוב מלא עם וי"ו, ורק כאן נכתב 'מכשל' חסר בלא וי"ו.

כתב בזה הבעל הטורים, 'לומר אפילו אינו נותן מכשול ממש, אלא אפילו ליעצו לפי דרכו אסור', והיינו לאו דווקא מכשול ממש, אלא כל עצה שהיא עצה שאינה הוגנת לו הוי בכלל האיסור.

ובספר טעמא דקרא כתב בעוד אופן, שבא לומר שאפילו דבר שבאמת אינו אסור, אלא שחבירו סובר שיש בזה איסור, גם בזה שייך האיסור של 'לפני עור', וכמבואר בגמ' בחולין (דף ק"א ע"ב) וכן נפסק ברמ"א (י"ד סימן ק"ט סעיף ז') ע"ש.

והנה הלכה זו ש'לפני עור' הוא אף בדבר שאינו איסור אלא שחבירו נוהג בזה איסור, הדבר מחוייב אף משום מצות 'ואהבת לרעך כמוך', שהרי כמו שהאדם לא היה רוצה שיתנו לו דבר שהוא אוהז לאיסור, כן צריך לנהוג כלפי חבירו, וכמו שאמר הלל הזקן 'דעלך סני לחברך לא תעביד' - זו היא כל התורה כולה, ועלינו להתחזק בזה, בפרט בימים אלו של ספירת העומר, שננהג כבוד זה בזה, ונכבד את השני כפי רצונו.

.....

חקירה בלאו של 'לפני עור'

"ולפני עור לא תתן מכשל" (שם).

יש לדון באיסור של 'לפני עור לא תתן מכשול', אם בהנחת המכשול לבד יש איסור ואפילו שבפועל העור לא נכשל בזה, או דוקא באופן שהעור נכשל במה שהניח אז הוא עובר באיסור.

ובספר **יד מלאכי** (אות רס"ז) דן בזה, וכתב להביא ראיה מהגמ' **בקיודשין** (דף ל"ב ע"ב) דשם מבואר שאין לקרוע בגד לפני הבן שראוי ליורשו 'דלמא רתח, וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול', ומשמע דדווקא אם הבן ירתח אז יעבור האב ב'לפני עור', אך אם לא ירתח הבן לא יעבור באיסור.

אכן בספר **טעמא דקרא** כתב דהטעם שהתורה כתבה דווקא 'לפני עור' ולא 'לפני פקח', אע"פ שאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים וכשהם הולכים עיניהם למעלה, וא"כ לכאורה האיסור צריך להיות על פקח כמו על עור ומ"ט כתבה התורה 'לפני עור', וכתב שם שיתכן לומר לפי ספקו של היד מלאכי הנ"ל, דכוונת התורה לומר, שבעור הוא עובר על האיסור כבר בהנחת המכשול, אע"פ שלבסוף לא נכשל בזה העור, והיינו טעמא כי זה קרוב לוודאי שהעור יכשל במכשול, אבל בהנחת מכשול לפני פקח דלא שכיח שיכשל בו, אינו עובר אלא א"כ בסוף נכשל בו הפקח.

ולפ"ז יש לתרץ את ראיית היד מלאכי, דהתם איירי בבן פקח דלא שכיח שירתח בקריעת הבגדים בפניו, וא"כ לא יעבור האב איסור אלא אם לבסוף ירתח הבן.

והנה שמעתי להביא ראיה לספק הנ"ל מהגמ' **בבבא קמא** (ט"ו ע"ב), דשם איתא, רבי נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו, ת"ל לא תשים דמים בביתך, ולכאורה יש להקשות מה הטעם שהגמ' לא מביאה את הפסוק של 'לפני עור לא תתן מכשול', אכן אם נאמר שאיסור 'לפני עור' עוברים רק אם בסוף העור נפל נכשל בזה, זה הטעם שהגמ' הביאה את הפסוק שלא תשים דמים בביתך, שבפסוק הזה כתוב שיש איסור בעצם הנחתם בבית וגם אם לא יכשלו בהם. [ולפי מש"כ בספר טעמא דקרא, יתכן לומר, דדווקא התם בכלב רע וסולם רעוע, אין איסור בהנחת המכשול כיון דאיירי לפני פקחים שידעו להיזהר, ואינו שכיח שינזקו שם, אבל בהנחת מכשול לפני עור יתכן שעובר כבר בהנחה וכנ"ל].

.....

המדבר לשון הרע מאבד את כל זכויותיו

"לא תלך רכיל בעמך" (י"ט - ט"ז).

בסיום מסכת יש תפילה מיוחדת, ואומרים שם 'שתהא תורתך אומנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא', ולכאורה צריך ביאור, למה צריך תפילה על כך שהתורה תהא עמנו לעולם הבא, הרי זה המהות של כל לימוד התורה וקיום המצוות כדי שיהיה לנו לעולם הבא, ופשיטא שכל מה שלמדנו יהיה לנו לשכר בעולם הבא.

ושמעתי בשם הגה"צ **רבי יהודה צדקה** זצ"ל, שידועים דברי **חובות הלבבות** (שער הכניעה פ"ז) שכתב 'ואמר אחד מן החסידים, הרבה בני אדם יבואו ליום החשבון, וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכיותם זכויות שלא עשו אותם, ויאמרו לא עשינו אותם, ויאמר להם עשה אותם אשר דבר

בכם וספר בגנותכם, וכן כשיחסר מספר זכויות המספרים בגנותם, יבקשו אותם בעת ההיא, ויאמר להם אבדו מכם בעת שדברתם בפלוני ופלונני, וכן יש מהם גם כן שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים לא עשינו, יאמר להם נוספו עליכם בעבור פלוני ופלונני שדברתם בם', והיינו שאדם שמספר לשון הרע עוברים אליו כל העוונות של האדם שהוא דיבר עליו, ומאידיך כל הזכויות שיש לו עוברות לאותו אדם שדיבר עליו, ולפ"ז יש לבאר שכוונת התפילה 'תהא עמנו לעולם הבא', היינו שנצל מלשון הרע, שלא ח"ו נאבד את כל התורה והמעשים טובים שלנו, וכן נזכה שתהא עמנו לעולם הבא.

ופעם שאלו את **מרן הגרא"ל שטינמן** זצ"ל, מדוע יש למחול על איסור לשון הרע, הרי על ידי המחילה מסתבר שחוזר למספר הזכויות, וכן העבירות חוזרות למי שסיפרו עליו, ואיך אפשר לוותר על כזה דבר, וענה מרן הגרא"ל זצ"ל שאין הדברים כן, אלא הזכויות שקיבל יישארו אצלו, אע"פ שגם המספר נמחל לו וחזרו אליו הזכויות ואין בזה סתירה, וכן לגבי העוונות מה שנמחל לו כבר נמחל אע"פ שגם למספר נמחל כשעשה תשובה וביקש מחילה.

ומרן הגר"ח **קניבסקי** זצ"ל אמר על זה, ש"ל שהמצוה למחול לחבירו היא כל כך עצומה, עד שיותר עדיף למחול, אע"פ שבכך יחזרו המצוות למי שסיפר עליה.

.....

ספירת העומר - בלי תורה אין זה חיים

החינוך (במצוה ש"ז) מבאר מדוע קרבן העומר בא משעורים ושתי הלחם באים מחיטה, מפני ששעורים הם מאכל הבהמה, וקודם שמקבלים התורה עדיין לא זוכים להיות במדרגת אדם, אבל בשבועות שמקבלים התורה אז ראויים להיות במדרגת אדם, ולכן מביאים שתי הלחם מחיטה שזה מאכל אדם.

והנה בליל הסדר אומרים 'אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו', ונאמרו בזה כמה ביאורים,

א. שבעמידה לפני הר סיני זכינו שכל עם ישראל היה 'כאיש אחד ובלב אחד', וזה מעלה גדולה מאוד לעם ישראל.

ב. 'תורה' בגימטריה שש מאות ואחד עשרה, ומשום ששני דיברות שמענו מהקב"ה בעצמו 'אנכי' ולא יהיה לך', ושאר המצוות על ידי משה רבנו, וא"כ הכוונה בזה, שיש מעלה מיוחדת בקרבה לפני הר סיני בכך שקבלנו את הדיברות של 'אנכי ולא יהיה לך' מהקב"ה בעצמו.

ג. עוד יל"פ שהרי הטעם שהתורה נתנה על הר סיני כיון שהוא היה ההר הנמוך מכל ההרים, ומזה יש ללמוד עד כמה חשובה מדת הענוה, וזה המעלה המיוחדת שיש בקרבה לפני הר סיני.

ד. שמעתי מראש **ישיבת פוניבז' מרן הגר"ד פוברסקי** שליט"א, דהנה **המושך חכמה** (שמות י"ט - י"ז) מבאר מאמר הגמ' שהקב"ה כפה עליהן הר כגיגית - 'פירוש, שהראה להם כבוד ה' בהקיץ ובהתגלות נפלאה, עד כי ממש בטלה בחירתם הטבעי ויצאה נשמתם מהשגת כבוד ה', והיו מוכרחים כמלאכים בלא הבדל וראו כי כל הנבראים תלוי רק בקבלת התורה', ולפ"ז י"ל שהכוונה בקריבה לפני הר סיני משום שאז עם ישראל זכה להגיע לדרגה זו, שראו והבינו שלא שייך חיים אחרים בלא התורה.

ה. עוד יש שביארו, שמלבד החיוב ללמוד תורה ולקיים מצוות, יש בחינה שעם ישראל נהיו כבעלים על התורה, וכמו שמצינו שיצאה בת קול ואמרה 'תורה לא בשמים היא', ומה שנפסק למטה כך נפסק למעלה, וזה הכוונה 'שנתן לנו את התורה' שהיא תהיה שלנו.

יהי רצון שנזכה להכין את עצמנו לקראת קבלת התורה כדי שנהיה ראויים לזכות לתורה הקדושה, ובכך נשלים את עצמינו בעבודת ה'.

לעילוי נשמות אשת חבר להגאון הגדול רבי אביגדור יחזקאל **ברטלר** זללה"ה
הרבנית הצדקנית **דבורה** ע"ה בת רבי יעקב שכטר זצ"ל
נלב"ע י"ב מרחשון תשפ"ה • ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמות
מרת **חיה** בת ר' שמשון **וינקלר** ע"ה
נלב"ע י"ב אייר תשע"ה • ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמות
הבחור החשוב **יצחק דוב** הלוי ז"ל בן כידלחט"א הרב משה הלוי **במברגר**
נלב"ע י"ב אייר תשפ"ה • ת.נ.צ.ב.ה.